

Tieteellisen lajin jalostuksesta

Vesa Huotari

Tuskinpa Anna Rotkirch ja J.-P. Roos (*Tieteessä tapahtuu* 2/2006) ovat ainoita, jotka eivät pidä perusteltuna tieteenvastustajien valintaa tieteellisiin asiantuntijatehtäviin. Toivottavaa kuitenkin olisi, että he jäisivät ainoiksi, jotka leimaavat toisia tutkijoita tieteenvastustajiksi, toteavat heidät syyllisiksi ja määrittelevät itse myös asianmukaisen rangaistuksen.

Rotkirchin ja Roosin mielestä Yhdysvalloissa käyty oikeuskiista älykkään suunnittelun kouluopetuksesta koskettaa Suomea toisaalta siksi, että älykkään suunnittelun idea on jalkautumassa tänne, ja toisaalta siksi, että sosiologian professori Steve Fuller, joka oikeudessa esiintyi hänen puolen asiantuntijana, on toiminut Suomessa akateemisissa asiantuntijatehtävissä.

Rotkirch ja Roos luokittelevatkin Fullerin hänen tieteenäkemyksensä perusteella samaan leiriin uskonnollisten fundamentalistien ja tieteenvastustajien kanssa. Huonoksi tieteen sosiologiaksi hänet heidän mielestään tekee se, että hänen käsityksensä oman kannanottonsa yhteiskunnallisista seuraamuksista on heikko ja vääristynyt. Heistä ”tapaus on harvinaisen kiistaton osoitus siitä, että relativistisella tieteenkäsityksellä voi olla ei-toivottuja ja ongelmallisia yhteiskunnallisia seuraamuksia”. Se siis heistä kiistattomasti osoittaa ei-toivotut ja ongelmalliset yhteiskunnalliset seuraamukset mahdollisiksi.

Tämän mahdollisuuden perusteella Rotkirch ja Roos antavat oman tuomionsa: tieteenvastustaja Steve William Fuller ei kelpaa tieteellisiin asiantuntijatehtäviin eikä häntä tule käyttää ar-

vioimaan hakijoiden tai hankkeiden tieteellisiä ansioita.

Jos asianmukaiseksi seuraamukseksi tieteenvastustajuudesta nähdään tieteellisten tehtävien menetys, lienee syytä varmistaa se, että teon tunnusmerkistö varmasti täyttyy tutkittavan tapauksen kohdalla. Ehkäpä lievän, kertaluonteisen tai lieventävien asianhaarojen vallitessa tehdyn tieteenvastustamisen tulisi myös johtaa lievempään rangaistukseen kuin ammattimaisen, törkeän, toistuvan tai paatuneen tapatieteenvastustajuuden. Jos kuka tahansa ehkä voisikin tehdä ilmoituksen tällaisesta teosta, niin kenelle oikeus syytteen nostamiseen kuuluisi? Kesämättömältä oikeuskäytännöltä tuntuu se, että syyttäjä sekä tutkisi ja esittelisi asian että langettai siitä tuomion. Ehkä syytettyä olisi paikallaan myös kuulla ennen tuomion julistamista. Aina parempi jos syytteen esittäisi syytetyn ymmärtämällä kielellä.

Rotkirchin ja Roosin mukaan olisi korkea aika, että joku esittäisi edes yhden esimerkin siitä, milloin ja millä lailla uusdarwinismi tai siihen nojaava tutkimus on käytännössä johtanut yhteiskunnallisesti arveluttaviin seuraamuksiin. Yhtenä esimerkkinä voisi käydä heidän yllä mainittu kirjoituksensa ”tieteellisen lajin jalostuksesta”.

Kirjoittaja on kasvatustieteiden tohtori, joka toimii projektipäällikkönä Helsingin yliopiston koulutus- ja kehittämisskeskus Palmeniassa.